

האם הרב קוק טעה?

המאמר נכתב בי' בטבת תשס"ו, אחרי המאורעות הקשים של הגירוש המרושע מגוש קטיף. ויש במאמר תועלת בכל דור ודור.

דברי רקע

פרק א - דברי חז"ל על תקופה זו

פרק ב - דברי מהר"ל

פרק ג - דברי רמח"ל והגר"א

פרק ד - דברי הרב קוק

סיכום

דברי רקע

לכאורה ענייני מדינתנו האהובה, מדינת ישראל, הולכים מדחי אל דחי. מאז ה"התנתקות" מגוש קטיף (במשך שלושה חדשים בלבד!) ירו הפלשתינאים קרוב למאה וחמישים פצמ"רים נגד יעדים ישראלים. רק בנס לא היו הרוגים. צה"ל נמנע מלהתקיף את האויב, ומסתפק בירי ארטילרי (לשם ראוה בלבד) על שדות פנויים מאדם. זאת מפני חשש תגובה שלילית בבחירות המתקרבות ובאות בישראל. כנראה השיקול של פיקוח נפש אינו תופס מקום חשוב בהערכת המצב הבטחוני, כאשר שלטון מושחת מעוניין בהמשך השליטה.

לנגד זה, ראש הממשלה שרון, חסר הבושה וחסר המוסר, אשר השליך עשרת אלפים אזרחי עמו מבתיהם, רובם לחיי עוני, מחוסרי בית ומחוסרי עבודה, הרי הוא ממשיך לדהור בגיל 78 (!) לקדנציה נוספת של ארבע שנים. רשע זה שהשעה משחקת לו¹ אמנם עבר אירוע מוחי ועדיין זקוק לצנטור בליבו, וגם איננו בריא מפני עוד כמה בחינות, ואעפ"כ הסקרים מעניקים לו ולמפלגתו כארבעים מנדטים בכנסת הבאה. הא כיצד מתפתה עם ישראל עדיין לתמוך בו? ראש הממשלה מצהיר שימשיך ב"מפת הדרכים", בה מדובר על מסירת תשעים אחוז משטחי יהודה ושומרון לידי אויב, זאת למרות החלשתנו מפני התקפות עתידיות על כלל ארץ ישראל. היכן השכל והתבונה של העם היהודי?

1. עיין ברכות ז ע"ב.

ראינו בעבר רודנות פוליטית בישראל שהפעילה טרור משפטי, נוסף על הברוטאליות המשטרית, בדומה למשטרים אפלים. בזמנו לא נשמעה מהציבור הרחב שום מחאה. הרוב היו אדישים. לנוכח תופעות מבישות כאלו של ציבורנו נראים לכאורה, דברי הרב קוק כאופטימיים מדי. הרב לא צפה מה עתיד להיות אחרי מותו. איש הפילוסופיה הדתית – ויותר מזה: איש חכמת המסתורין – דיבר וכתב מתוך אופוריה ורודה, מתוך הסתגרותו בעולם הספר. המציאות הקשה בדורנו טופחת על פני כתיבתו. במבט לאחור, אחרי רצח נפשות תמימות באוניית "אלטלנה", אחרי פשע גניבת "ילדי תימן", אחרי השחיתות הנפוצה אצל כמה מאישי השלטון הפוליטי – כלום לזאת תיקרא "ראשית צמיחת גאולתנו"? אילו הרב קוק היה חי בדור שלנו היום, האם היה ממשיך להצהיר גם עכשיו שאנו ממש בשלבי גאולה? או שמא היה חוזר בו?

אחרי ששלטונות מדינת ישראל קשרו "מלחמה" נגד מוסדות הדת, פירקו את המשרד לענייני דתות, מנעו משכורות במשך שנתיים מרוב רבני המדינה, מנעו תקציבים מכל המועצות הדתיות עד לקריסת שירותי הדת, קיצצו בתקציבי הישיבות – כלום זהו הנקרא "אתחלתא דגאולה"?

מפלגת "שינוי" חרתה על דגלה מצע חצוף להילחם בדתיים. הם זכו ע"י הציבור לחמישה עשר מנדטים. אחרי הבחירות הבאות מאיימת עלינו קואליציה איומה של "קדימה", "מערך" ו"שינוי", וצפוי להם רוב מוחלט של למעלה משישים מנדטים. מה נאמר ומה נדבר? גם מפלגת ה"ליכוד" (הלאומיים כביכול) מסכימה לפשרה טריטוריאלית, תחת הכינוי "ויתורים כואבים". בני הציבור החרדי כשלעצמם מסתגרים בתוך גיטו שלהם, בסוג של "לא אכפתיות" לכל מצבנו הלאומי; דאגתם נתונה לסקטור המצומצם שלהם. הציבור הדתי לאומי מפולג בינו לבין עצמו, בוויכוח סרק אם השלטון הוא "ממלכתיות קדושה" או "שלטון ערב רב". רבתה השנאה בין אלו לאלו, ומפני ויכוח ערירי זה אין הם מתאחדים לפעול כפי שנדרש לפעול.

כלום לא ננהג בתבונה וביישוב הדעת, אם נסיק מסקנה פשוטה שהרב קוק טעה? ברור כי לא נביא היה; וגם אם חזה דברים ברוח הקודש, אין לסמוך עליו לגבי דברים פרגמאטיים, כי "לא בשמים היא". מדוע שלא נהיה אמיתיים עם עצמנו ונחליט "אחורה פנה"? נבין כי עדיין אנו בגלות, ולא נדע כיצד ואיך תתממש הגאולה, אלא הכל מוסתר ונמצא רחוק מאד מאיתנו. באמת אנו נתונים עדיין תחת מלוא העול הכבד של הגלות, כמו בשנים קדמוניות. מדוע נרמה את עצמנו בהטעאה עצמית שזאת היא "גאולה"?

פרק א - דברי חז"ל על תקופה זו

הבה ונפנה למאמרי חז"ל אודות התקופה הטרומ-משיחית. בשני מקומות דנו חז"ל על כך: בסנהדרין² ובסוטה³. כמעט כל האמוראים שהובאו שם ניבאו שחורות. נביא כאן מקצת דבריהם.

"אמר ר' יוחנן: דור שבן דוד בא בו, תלמידי חכמים מתמעטים, והשאר עיניהם כלות ביגון ואנחה, וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות... ר' יהודה אומר: דור שבן דוד בא בו, בית הוועד יהיה לזנות, והגליל יחרב, ואנשי הגבול יסובכו מעיר לעיר ולא יחוננו, וחכמת סופרים תסרח, ויראי חטא ימאסו, ופני הדור כפני הכלב, והאמת נעדרת... ר' נהוראי אומר: דור שבן דוד בא בו, נערים ילבינו פני זקנים... ר' נחמיה אומר: דור שבן דוד בא בו, העזות תרבה, והיוקר יעות... ונהפכה כל המלכות למינות, ואין תוכחה. תנו רבנן, אין בן דוד בא עד שירבו המסורות, עד שיתמעטו התלמידים... עד שיתייאשו מן הגאולה, כביכול אין סומך ועוזר לישראל".

"ר' אלעזר אומר: ... 'וליוצא ולבא אין שלום' – אף תלמידי חכמים, אין [להם] שלום מפני הצר. רב חנינא אומר: אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא⁴. ר' חמא אומר: עד שתכלה מלכות הזלה מישראל⁵, עם ממושך וממורט. אמר זעירי: עד שיכלו גסי הרוח מישראל. ר' אלעזר בן רשב"י אומר: עד שיכלו כל שופטים ושוטרים מישראל⁶. אמר ר' יוחנן: אם ראית דוד שצרות רבות באות עליו כנהר, חכה לו. ואמר ר' יוחנן: אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב⁷.

שלושה אמוראים (עולא, רבה ור' יוחנן) התחננו: "ייתי ולא אחמיניה", כלומר: יבוא המשיח, והלוואי שלא אהיה נוכח לראות אותו.

2. דף צז-צח.

3. דף מט.

4. שמא יש בזה רמז לדורנו, אשר כמה וכמה חולים זקנים ועניים נבצר מהם לרכוש תרופות נחוצות, שהממשלה לא כללה אותן בסל התרופות של קופות החולים, מחמת קיצוצים מרושעים בקצבת הביטוח הלאומי. החולים סובלים ואין ביכולתם להשיג את התרופות.

5. פירש רש"י: "אפילו שלטונות קלה ודלה. שמא יש בזה רמז לתלות שלנו בנשיאי ארצות הברית, הכובלים את ידינו מלפעול כנגד הטרור.

6. במסכת שבת, קלט ע"א, הגירסה היא: "שופטים ושוטרים רעים".

7. על כך אמר הגר"א בביאורו לתיקוני הזוהר, עמ' 251: "ודאי אופן השני".

פרק ב - דברי מהר"ל

הקושיה גדולה: אם רצונו של הקב"ה להיטיב איתנו, מדוע הוא מכביד את העול עלינו ומרבה בקשיי צרותינו? מגדולי המעמיקים בהגות ישראל היה המהר"ל, אשר הרחיב ביאור בסוגיה זו.

היסוד שעליו מעמיד המהר"ל את עניין הגאולה הוא, ש"ההעדר קודם אל ההוויה". זו לשונו: "כי מלכות ישראל הקדושה שיש לה מדריגה אלוהית פנימית היא צומחת מתוך מלכות בלתי קדושה... וכן תמצא שהפרי כאשר הוא בלתי נשלם הוא בתוך הקליפה"⁸. ממשיך המהר"ל: "הארכנו בזה מאד כי הוא דבר גדול מאד, להבין הסיבה למה נתגדל משה רבנו בבית פרעה". זאת אומרת: צריכים לבער מהעולם את המשטר הישן, להוכיח את אפסותו; ורק אח"כ אפשר לגשת לבניין חדש, חיובי יותר. ככל שהירידה קיצונית ותלולה יותר – כך השיפור והעלייה בולטים יותר. "שקודם שיבוא המשיח ראוי שיהיה נמצא הפסד גמור, כיון שיהיה הויה חדשה כמו עולם חדש. שקודם זה הגיעו ישראל עד עפר, ועתה ירום קרנם עד שמי שמים"⁹. ועוד הוא אומר: "כי המשיח יהיה משלים כל העולם... ואם הדור כולו חייב והם בעלי העדר והפסד, וההעדר הוא קודם ההוויה... כי הדור אשר יבוא בו המשיח הוא דור שפל יותר מכל הדורות"¹⁰.

בספרו "חידושי אגדות"¹¹ מבאר המהר"ל את מאמרי חז"ל, ומתחיל בלשון זו: "שקודם שיבוא המשיח ראוי שיהיה נמצא הפסד גמור, כיון שתהיה הויה חדשה ויהיה כמו עולם חדש. שקודם זה הגיעו ישראל עד עפר, ועתה ירום קרנם וינשאו עד שמי שמים".

ובכן, לא רק שאין בצרות הנוכחיות שום אכזבה והפתעה לשוקדים בנאמנות על דברי חז"ל, אלא שהצרות עצמן הן משמשות מקור עידוד, כי הנה בקרוב מאוד יבוא ה' לגאול את עמו מכל צורריו. למה הדבר דומה? לאשה המתקרבת ללדת, ככל שהצירים מתחזקים בעוצמתם, וככל שההפסקות שבין צירי לידה הן קצרות יותר – כך מתחזקת רוחה ושמחתה לקראת הישועה הקרובה. הנביא כבר המשיל את ישועת ישראל לאשה יולדת היושבת על המשבר¹².

8. גבורות ה', פי"ח.

9. נצח ישראל, פל"ה. עיין שם שמבאר את רוב מאמרי חז"ל שהובאו לעיל.

10. שם, פל"ט.

11. ח"ג, עמ' רו-רח.

12. ישעיה לז. ג.

פרק ג - דברי רמח"ל והגר"א

גם הרמח"ל כתב: "כך היא המדה ודאי, שאין לך מעשה קטן או גדול שאין תוכיות כוונתו לתיקון השלם. וכענין שאמרו 'גל דעביד רחמנא, לטב עביד'¹³... כי יודיע דרכיו הקב"ה לעתיד לעיני כל ישראל, איך אפילו התוכחות והיסורין לא היו אלא הזמנות לטובה, והכנה ממש לברכה"¹⁴.

ועוד כתב: "אמנם הודיענו, שבזמן תקף עקבות משיחא לא יקשה עלינו אם הצדיקים נשפלים השפלה גדולה, ואם בני אדם צועקים ואינם נענים, וכל שאר הדברים שאמרו רז"ל 'בעקבות משיחא חוצפא יסגא'¹⁵. כי כל זה נולד לפי שאין הצדיקים יכולים אפילו בזכותם לתקן הקלקולים ההם, כי השעה גורמת לכך, וכדי להוליד מזה התיקון השלם שיהיה אח"כ בגילוי יחודו ית'¹⁶.

גם הגר"א כתב בפירוש הגמרא בחגיגה¹⁷: "דכל דוחקין דעבדין לישראל בגלותא מקרב פורקנא... ולכן כל הקללות הן לטובתן לקרב הגאולה. 'ירהבו הנער בזקן', שאז ודאי אתי משיחא, דבעקבות משיחא חוצפא יסגא. והענין של החוצפא ההיא כי מעמידין דיין ופרנס שאינו הגון. אבל 'זקנים יעמדו מפני נערים'. מי הכריחן לכך? אלא שגברה החנופה והוא אף בזקנים, ובכולם, גם בגדולי הדור. ואמרו¹⁸: בשעה שהחניפו לאגריפס המלך נתחייבו... כליה"¹⁹.

ועוד כתב הגר"א²⁰: "כי בכל בריה שבעולם הקליפה קדמה לפרי, כמו יעקב ועשו, ועשו יצא הראשון... וידו [של יעקב] אוחזת בעקב עשו, כי אף בעוה"ז יטול יעקב [שררה רק] בסופו והוא לימות המשיח, ולכן נקרא 'בעקבות משיחא'. וחזר על זה בביאורו לספרא דצניעותא²¹: "עקבות דמשיחא שאז קליפה קדמה לפרי, והוא סוד ערלה שעל פום אמה, יתגברו הקליפות".

13. ברכות ס ע"ב.

14. דעת תבונות, נד.

15. סוטה מט ע"ב.

16. דעת תבונות, קע.

17. יד ע"א.

18. סוטה מא ע"ב.

19. ביאור הגר"א למגילת אסתר, ע"ד הרמז, א, ה.

20. שם, א, א.

21. פ"א, ד"ה וכאן נשלמו המלכים.

פרק ד - דברי הרב קוק

נאמן לתורתם של הראשונים, כתב הראי"ה קוק זצ"ל: "וכל הרעות שלנו, הם מתדמים לרעות, אינם נראים [רעות] כי אם לפי קוצר הקפתינו את הידיעה האמתית. אבל באמת הכל הם טובות גמורות, תתגלינה לעתיד בכל הדרם... לפי הידיעה הנכונה התוריית, שכל אשר חפץ ה' עשה, אנו יודעים שכל הרעות הם מיועדים ממש לטוב"²².

והוסיף בזה עוד: "וימצא שגם המעשים הטפלים שחשב שרק מקרים המה, כולם היו ויהיו יסודות להכנת טוב נעלה. ומהחלק ישכיל על הכלל, ויבין כי מעשינו יד ד' במ שולטת, להנהיגם לתכלית ראויה לטוב עליון. וזה יקרא גדולת ד' שלא רק בחוג דברים והנהגות נעלות... כי אם גם בדברים הרחוקים והפעולות הנראות זרות, גם הנה מעשי ד' הנה, לתכלית נשגב היוצא מהם... עד שאפילו המקומות הרחוקים והמעשים הנעשים מכח סיבות אנושיות בחירות, ולפעמים גם משרירות לב הותל אשר לאדם, לכולם יש מערכה של הנהגה שמובילה יד עליון להציב מהם מטרה של טובה רוממה אין חקר"²³.

וכתב עוד: "כי הסובר שיש בבריאה חסרון מוחלט, כבר הוא רחוק מהשגת דרכי ה' ית' העליונים, איך שפעלו תמים הוא. ואין לך רעה בעולם שהוכנה כי אם שיצא ממנו תכלית טובה. וציור הרעה אינו מושקף כי אם ע"פ השקפה קצרה פרטית, אבל בכללות הזמן והמציאות הכל מצטרף לטובה"²⁴.

בעניין תכונת דורו של המשיח האריך הרב בספר "אורות". שם נמצאים שבעים וארבעה אזכורים של המשיח ודורו (ובכלל ספריו, פרט ל"שמונה קבצים", מצאנו כחמש מאות אזכורים). שם מלמדנו הרב: "הכל כלול, הכל פועל, לא יחסרו גם כל כחות השוללים, שגם הם מצטרפים להוציא כלי למעשהו כמו הכחות החיוביים"²⁵. נ"ל כי הרב מרמז כאן לדברי ה"מצודות" על משלי²⁶. כלומר: מהרעות עצמן יצמחו לנו תועליות גדולות. אבל אין בכך משום היתר להימנע ממצוות ההשתדלות, להילחם נגד הרע בכל יכולתנו. עולם המעשה איננו עולם המחשבה.

22. עין איה לברכות, פ"ז, פסקא לו עמ' 221.

23. שם, עמ' 201.

24. עין איה למסכת פאה, פ"א, ב. מובא בעין איה לברכות, ח"ב, עמ' 400.

25. אורות, עמ' לא.

26. טז. ד.

לא פחות מעשר פעמים קורא הרב לתקופתנו "אתחלתא דגאולה"²⁷.

זיהוי מפורש של תקופתנו כתקופת המשיח כתב הרב בשנת תרנ"ח (1898), במאמר על חידוש הסנהדרין. "ומשיחא נקרא ג"כ מעת שישובו ישראל לבצרון"²⁸, שהוא שורש ביאת המשיח. אע"פ שלא תהיה עדיין הגאולה בשלימותה, הכל הולך אחר העיקר, שהוא דורו של משיח שהוא חותם מעלתן וגדולתן של ישראל"²⁹.

אם נעיין בלשונו בשנת תרע"ח (1918) נשמח לקראת דבריו: "כן, אתחלתא דגאולה ודאי הולכת ומופיעה לפנינו. אמנם לא מהיום התחילה הופעה זו, רק מאז התחיל הקץ המגולה³⁰ להגלות, מעת אשר הרי ישראל החלו לעשות ענפים ולשאת פרי לעם ישראל אשר קרבו לבוא, התחילה אתחלתא זו. ועיני כל חודר ברוח דעת היו תמיד נשואות כי יד ה' הנוהגת כל מסיבות (דורים) [דורות] תפליא פלאותיה להביא את ההתחלה הזאת למעלה יותר רוממה. והפלא הזה קם ויתא [תרגום: ובא] בימינו לעינינו, לא ע"י מעשה אדם ותחבולותיו, כי אם ע"י נפלאות תמים דעים, 'בעל מלחמות ומצמיח ישועות'. ודאי קול דודי דופק³¹ ואור ה' אחד, המנהל בחכמתו חסדו וגבורתו את גלגלי התולדה [=ההיסטוריה], כשם שהוא מנהל את הליכות כל צבאות עולמים וכל סדרי היקום כולו"³².

אמנם ישנם מקומות בהם מסתייג הרב ומכנה את מצבנו (באדר תרצ"ה): "אתחלתא כל שהיא לאתחלתא דאתחלתא לגאולה"³³. אבל הבדלי ביטוי אינם משנים את עצם העניין, שאנו כעת בשלב של יציאה מהגלות. לכן, גם כאשר הרב ראה בדורו ירידות רוחניות קשות הוא לא נרתע מקביעתו הנ"ל. וכך כתב על המורדים בתורה שבדורו:

"מקובלים אנו שמרידה רוחנית תהיה בארץ ישראל ובישראל, בפרק שבהתחלת תחית האומה תתעורר לבוא. השלוה הגשמית שתבוא לחלק מהאומה, אשר ידמו שכבר באו למטרתם כולה, תקטין את הנשמה. ויבואו ימים אשר תאמר אין בהם חפץ. השאיפה לאידיאלים נשאים וקדושים תחדל, וממילא ירד הרוח וישקע, עד אשר יבוא סער, ויהפך

27. אגרות הראי"ה, ח"א, עמ' עד; ח"ב, עמ' קעו; ח"ג, עמ' קנה, קסט, קצט, רכו; ח"ד, עמ' סב, קכט; גנזי הראי"ה, עמ' 74; מאורות הראי"ה לחנוכה, עמ' רנג; מאמרי הראי"ה, עמ' 153.

28. על פי זכריה ט, יב.

29. מאמר זה מובא באוצרות הראי"ה, ח"ב, עמ' 236. האריך על כך הרב בעין איה, פ"ט, פסקא רפט עמ' 372, ומקורו ב"קול התור", המיוחס לתלמיד הגר"א.

30. עיין סנהדרין צח ע"א.

31. הערת הרצי"ה: עיין שיר השירים ה, ב, וספר הכוזרי, ח"ב, פסקה כד.

32. אגרות הראי"ה, ח"ג, עמ' קנה.

33. מאמרי הראי"ה, עמ' 153.

מהפכה... וזאת הנטיה כשתולד, תדרך בזעם ותחולל סופות. והם הם חבלי משיח אשר יבסמו את העולם כולו ע"י מכאוביהם"³⁴.

הרב קוק כתב מאמר מלא חן בשם "להוסיף אומץ"³⁵, בו המשיל משל על כורים באדמה במטרה למצוא מי תהום. בתחילת מלאכת החפירה פורץ שטף מים דלוחים, מעורבים ברפש וחול. חלק מהחופרים מתייאשים ופורשים ממלאכת החפירה, בטענה ש"כל יגיעתנו לריק, ומה בצע בעמלנו?". לעומתם, באו המתחזקים במלאכתם, עוררו את הנרפים ועודדו אותם: "מדוע אינכם שמים על לב כי רק מפני שעדיין לא באנו עד העומק הרצוי, אשר שם המים הצחים משיבי נפש זורמים, בשביל כך הננו רואים כעת עדיין המים דלוחים? על כן אחי, במרץ אדיר יותר, בכחות כבירים יותר, נחדש את מפעלנו הגדול".

במאמר זה מבאר הרב את הנמשל, לעניין הליקויים הרוחניים שאנו מוצאים בדרכנו הלאומית. הוא מנמק: "לא נכחיש את החוש, לא נאמר שכל מי הבאר אשר חפרנו מים צלולים הם גם כעת. אבל בשום אופן לא יקשיב ישראל לקול מייאשיו, לקול מהירי לב, הבאים כעת להחליש ידים רפות, במקום שחובת קודש קדשים הוא לחזקן. אם הזרם התחתיתי של העבודה הבניינית אשר לארץ ישראל, עדיין לא כולם מראה טהור להם, מה היא התשובה אשר אנחנו חייבים להשיב על השאלה הזאת? רק אחת היא אמרתנו עליה: התחזקו הכורים, הוסיפו להעמיק. כל החיל אשר נגע ה' בלבו, כל אשר לא קרב עדיין אל מלאכת הקודש של בנין הארץ ותחיית האומה וראשית מצעדי גאולתה, ירוץ כגיבור אורח, ויבוא אלינו לעמוד כל אחד במקצועו וכשרונו בשורת העובדים... ובת קול עתידה להיות מפוצצת בראשי ההרים ואומרת 'כל מי שפעל עם אל יבוא ויטול שכרו'³⁶. נוסיף להעמיק את באר התחיה ברוח ובחומר".

הרב מסיים בדברים בעניין הרחבת ההתנחלויות, והרחבת חיי תורה: "נעסוק במרץ מלא חיים, בגבורת נשמה, בהקמת השוממות, בהרחבת הגבולים, בבנין הערים והכפרים, ויחד עם זה נתאמץ להרבות אור תורה בארץ חיינו להגדילה ולהאדירה... והתנועה הלאומית כולה תצא על ידינו מידי עבי טיט של המעטפה החילונית שלה".

פשוט הדבר שהרב קוק לא היה נאיבי. הוא היה פיקח וידע מה שלפניו. אלא שבניגוד לכמה אנשים מהחוג החרדי, הרוצים תוצאות מבריקות ומהירות, הרב היה מתון ומחושב, וידע כי

34. אורות, עמ' פד. הרצי"ה ציין מקור לדברים אלו בספרי, האזינו, "שמנת עבית כשית".

35. מאמרי הראי"ה, עמ' 72-73.

36. ויק"ר כז. ב.

כל פעולה גדולה באה אחרי ההכנות הדרושות. על התופעות השליליות אשר בעקבותן ועל ידיהן באה האורה, כתב הרב בעשרות מקומות³⁷. הרב, שהיה תלמיד חכם עצום, הכיר את כל המקורות שהובאו בחז"ל בנידון זה. משום כך היה הוא דווקא מעודד כשראה שדבריהם מתקיימים. יש בזה מעין תגובת רבי עקיבא כאשר ראה שועל יוצא מבית קודש הקדשים³⁸. כך מובא גם בזוהר³⁹, בעניין הנשמות הפגומות שהם מסיטרא דערב רב, והם הם השופטים והמנהיגים את ישראל, המוליכים אותם שולל. הזכיר הרב מושג זה ב"אורות הקודש"⁴⁰. וזוהי רוח הקודש של מחבר הזוהר, שמאורעות דורנו מוכיחים שרוח ה' כוננה בו. האם יכול לבוא כיום מי שאיננו מבין במקורות ויכחיש את תכניתו של הקב"ה?

סיכום

החושך הנורא המכסה את הארץ בימים אלו אינו צריך לייאש אותנו. כאשר הקב"ה רצה להמתיק את המים המרים, הוא ציוה למשה להטיל שם עץ הרדופני, כי ה' ממתיק המר ע"י מר⁴¹. וכאשר חזקיה היה תולה, אמר ישעיה למרוח שם דבש תאנים, שהוא בדרך כלל מזיק לשחין⁴². כך היא דרכו של הקב"ה.

דברי הרב דלהלן, שנכתבו בשנת תרצ"ד⁴³, הינם מאירי עיניים: "כל דבר שכח האלוהי העליון מופיע בו יותר, הרי הוא צריך הסתרה יותר גדולה, כדי שהמצב יביא שיוכלו עיני האדם להיות נהנים מזיו האורה ולא יכהו העיניים מרוב ההשפעה האורית. אחת מההופעות שהאורה העליונה השמימית מופיעה בהן על הארץ קשורה באורו של משיח, שהוא אור הגאולה. מראשית צמיחתה של אורה זו, היא היתה לוטה מאפלים עד בלי להכיר איזה אור מתנוצץ ממנה⁴⁴... ובימינו אלה אין שום ספק שעוד הפעם אורו של משיח, אור של גאולה בבחינת תעלומה מופיע ומתנוצץ לפנינו, ומרוב הזוהר המעולף בעיקרו בעובי החושך, עד כדי הסתרה נוראה, שהיא הולכת ונמשכת מאז אשר דיבר ה' אל [משה] הרועה הנאמן ללמד

37. עיין רשימה באוצרות הראי"ה, ח"ה, עמ' 70, ערך "כפירה".

38. מכות כד ע"ב.

39. ח"ג, קכה ע"ב.

40. ח"ג, עמ' לד.

41. תנחומא, בשלח, כד.

42. שם.

43. אחרי רשעות ריב האחים במשפט סטבסקי.

44. כאן מביא הרב דוגמה ממשיחיותו של כורש, שהחמיץ. עיין ראש השנה ג ע"ב - ד ע"א.

לדורות, כי העב הענן המסתיר את האור העליון הרי הוא הוא הענן המכין את ההתגלות של אורו. וכל הקשורים בקדושת ישראל, וקדושתה של תורה, שהיא לעד ולעולם מקור הגאולה, יבינו וידעו כי מעב הענן המסתיר את האור האלוהי, תצא אורה אשר תופיע על הנשמות כולן, על כל ישראל, ומהם על כל העמים... ומאופל וממסתור עיני עוורים תראינה⁴⁵ באור החדש אשר יופיע על ציון ועל מקראיה"⁴⁶.

היו בעיות רוחניות והסתכסכות שונות, שהלכו והחמירו בדורו של הראי"ה, מני אז בואו ארצה בשנת תרס"ד ועד סוף ימיו בשנת תרצ"ה. אבל הרב נשאר נאמן להדרכתו כי אנו בשלבי גאולה. לדעתו זו הגיע לא על ידי שיפוט אישי והערכת מצב כראות עיניו, אלא הוא אמר את דברו לאור הנחיות חז"ל, שהגידו לנו מראש כי כך היא דרך הגאולה, ולא יכול להיות אחרת! לפני סוף הלילה בא תושך הכבד והמעיק ביותר, ואח"כ בא תור האורה.

כך הוכחנו מכמה מאמרי חז"ל, מדברי המהר"ל, הרמח"ל, הגר"א והרב קוק.

הראי"ה קוק בחנוכת ישיבת "חיי עולם",
עם הרב איסר זלמן מלצר
(התמונה באדיבות הר"י פילבר)

45. על פי ישעיה כט, יח.

46. מאמרי הראי"ה. עמ' 170-171.